

Ýeñilmedikler -17: Köne tanyş

Category: Kitapcy,Sözler,Taryhy proza

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ýeñilmedikler -17: Köne tanyş KÖNE TANYŞ

1919-njy ýylyň güýz aýlarynyň bir günü, günortanaralar, Hakguýunyň gaýra çetini ýakalap ýatan aňnat-aňnat gum depelerinň arasyndan edil ýerden çykan ýaly bolup, bir bölek atly goşun göründi. Ony öni bilen gara öýüň gamyşyna ýaplanyp, güýz gününüň güneşine meýmiräp, öten-geçenleri ýatlap oturan Ruhý batyr gördü. Ini ýakımsız bir zady syzan ýaly haýallyk bilen ýerinden turdy-da, yzam bar bolaýmasyn diýýän ýaly boýnuny süýndirip goşunyň üstaşyry alyslara garady. Iri-iri sazaklardan aýlanan agylyň içindäki ýaraman sürüden galan lagar mallara ot-suň bermek, goturakyrlarynyň endamyna çör gaýnadylyp alnan garaýag çalmak bilen meşgul bolup ýören Enehakydany ýanyna çagyrdy. Oňa özlerine tarap süýşüp gelýän goşuny görkezdi. Şondan soň olaryň ikisem sessiz – üýnsiz şol tarapa garap duruberdiler. Tiz wagtdan bulara öýden başyny silkip çykan Umydam, onuň aýaly Dünýä-de gelip goşuldy. Bir zada ünsli seredýändiklerini görüp, agylyň yk tarapynda akja owlak bilen kowalaşyp ýören, on üç ýaşlaryndaky Arzuwam bulara tarap ylgady. Oýna mazaly kellesi gyzan owlajygam «mäläp» onuň yzyna düşdi. Tomaşakärlere Durdy batyryň aýaly Näzigem gelip goşuldy. Durdy batyryň özi ol wagt guýuda ýokdy.

Umyt assyrynlık bilen gelniniň gabarylyp duran garnyna seretdi.

– Dünýä, bar sen Arzuwam al-da, öye gir.

Oglunyň bu sözünü Ruhý batyram goldady.

– Umyt dogry aýdýar, gelin, bar sen gyzyňam al-da öye gir. Nä wagt, nä zamana, bularyň kimdíklerem belli däl. Ýone, dowla düşme. – Soň ol eýýämhaçan o ýerinden, bu ýerinden çır-çykylyk, «haý-waý» eşidiliп ugran tutuş hatara eşidiler ýaly edip hemleli gygyrdy. – Hiç haýsyňzam dowla düşmäň! Öýli-öýüňie giriň-de, çykman oturyň! – Soň ol Näzige ýüzlendi. – Bar, senem öýüňe gir. Entegem hiç zatdan bihabar, kimsi

gurtdyr-gatygyň, kimsi biş-düşüň, ýene biri kir-kimiriň aladasы bilen hysyrdanyşyp ýören aýallardyr, beýikden-pese inip, pesden – beýige dyrmaşyp gara öýleriň işiginden okkesdirmе geçişip ýören oglan-uşaklaram Ruhy batyryň sesini eşidenlerinden duran-duran ýerlerinde çalarak diňtirgendilerde, ur-tut öýli-öýlerine girmek bilen bodular. Näzigem gitdi. Dünýä hem gyzynyň elinden tutup öye girdi. Owlajygam şol tarapa towsaklap gitdi. Ýone, öýüň bosagasyndan bökjek bolanda aýagy çolaşyp ýykyldy. Kakynyp ýatyşyna zaryn-zaryn maledi. Ýarpy göwresini gapydan çykaran Arzuw eglip ony eline aldy. Öye saldy. Arka-boýnuny sypalaşdyrdы.

Şondan soň hatara ümsümlik aralaşdy. Oňa çenli atlaryň ýaltalyk bilen burunlaryny «parryldadyşlary», üzeňñileriň «şyňkyldysy», hümür-sümür eşidildi. Kem-kemdenem golaýlaşdy. At aýagyndan göterilýän tot- tozan Hakguýuny gaplap aldy. Howada topragyň guraksy, mal deriniň ajymtyk ysy peýda boldy. Oňa çenli örä giden çopan-çoluklardanam taýklaryny galgadyşyp gelenleri boldy. Olar ur-tut ýaraga ýapışmakçy boldular. Ruhy batyr olaram saklady.

– Bäş üç sany tüpeň bilen giden goşuna kär edip bolmaz. Onsoňam hany, habarlaryny bir alaly, belki, suw-söl içip geçjekdirler. Belki-de azaşyp ýörenendirler.

Göwşüllän harby geýminiň, ýagyrnysy derden ýaňa besse-besse bolup duran, göwresine görä has uly görünňän kellesindäki gyzyl ýyldyzly papagyny ýeňsesine süýşürendigi sebäpli güýz günüdigine garamazdan maňlaýyndan burçak-burçak der akyp duran ýüzi çypar, aýaklary kelte bolangoň göwresi juda tagaşyksyz görünýäm, altmyşdan geçendigini güne göydük bolan mýrşük yüzündenem aňaýmaly ofiser guýa golaýlaberenden üzeňňä galagada, yzyna gaňryldy we çep elini dik ýokary gösterdi.

– Ostanawi-i-is!..

Atlylar öňli-soňly saklandylar. Şonda goşun edil derýa deý tolkun atdy. Ondan-mundan soldatlaryň özara sesleri eşidildi. Kem-kemden gowura öwrüldi.

Ruhý batyr belentlikden dýşdi-de, ofisere tarap howlukman gadam urdy. Enehakyda hem onuň yzyna düşdi. Ol ikisiniň özüne tarap gelýänini görüp, komandirem atyndan düşdi. Elindüki

jylawy özi bilen deňine diýen ýaly atdan düşen soldatyň eline tutdurdy. Gybyrдыklap Ruhy batyryň öňünden çykdy. Iki elini uzadyp görüşdi.

– Omanmy ssen? Isenmi ssen? Ýakşymy? Kurkunmy? – diýip, geň bir dilde gürledi. – Biz suw içmek... – Ol elini goşuna tarap salgady. – Adamlar suw içmek... Atlar suw içmek... Soň biz gitmek...

– Siz gyzyllarmy – diýip, Ruhy batyr sowukganlylyk bilen sorady.

– Da, da! Biz kyzyl. Kyzyl koşun. Lenin... Ponimaýte?.. Sowetskaýa wlast... Bolşewiki... Rewolýusiyá...

– Siz nireden gelip nirä barýarsyňz?

Ofiser barýan ugruna tarap elini salgady.

– Ol ýerde duşman bar. Kaltaman... Basmaç... Biz ony kowmak... Urmak. Ponimaeýete?..

– Siziň galtaman, basmaçy, duşman diýýänleriňiz kimler?

– Duşman? Kaltaman? Basmaç? Eto te kotorye ne hotýat sowetskoý wlasti. Olar aklar dosty. Ingliz dosty. Duşdummy? Olar ýok boldy... – Ofiser sag eliniň başam barmagyny taýzardyp Ruhy batyra tarap uzatdy. – Hammusy, zat «wo» boldy!

– Ýurt eýeleri duşman, basmaçy, galtaman boldular, bularam ýurduň tertip-düzgünini düzedýän boldular – diýip, Ruhy batyr özbaşyna diýen ýaly gürledi. Komandır muny barybir eşitdi. Yöne, çalarak eşitdi, düşünmedi. Şonuň üçinem ol”

– Da, da! Toçno tak! Porýadok boldy, ýakşı boldy. Sen ýakşı ýaşady, men ýakşy ýaşady... – Ol «ýýrş” edip Enehakydanyň yüzüne seretdi – Ol ýakşy ýaşady, hammusy ýakşy ýaşady. Tak hoçet Lenin... Poetomu i rewolýusiyá...

– Bu geň adamyň özündenem geň çalgyrt diline geň galyp, ýüzüne ciňerilip duran Enehakyda birdenkä oňa tarap öňküsindenem üýtgesik bir üns bilen üşerildi-de:

– Hi-iýh!.. – etdirip içini çekdi. Ýakasyny tutdy. Bir ädim öňe süýşüp ony ýene bir gezek içgin synlady. Soňam gaňrylyp äriniň yüzüne seretdi. – Ruhy-y... Bu şo-ol, sallat ýaly-la?.. – Ol ýene-de öwrülip ofisi alkymlady – Sen sallatmy?

Myhman onuň soragyna düşünmedi.

– Yuk, men soldat däl. Men ofiser. Komandır. – Ol elini goşuna tarap aýlady. – Wo! Soldaty ine, şular... A ýa komandır. Krasnyý

komandir.

– Sen haýsy sollat barada soraýaň, Enehakyda – diýip, Ruhy batyram aýalynyň ýüzüne soragly bakdy. – Ýa sen ony birine meñzedýäňmi?

– Ýok, men ony hiç kime meñzedemok. Bu şol. Sallat. Ho-ol, birinji gala urşundan soň, ikinji gala urşuna çenli biizň öýümizde, ýesirlikde bolan sallat. – Ol gör indi näçenji gezekdir kmandiriň ýüzüne dikanylady. – Sen şol gerek?

Dünýä rewolýusiýasy barada ýaňy bir uly joşgun bilen gürläp başlan komandirem şondan soň sesini «tapba» kesdi-de, ete bökjek pişik ýaly ýapyrylyp Enehakydanyň ýüzüne seretdi. Bir zatlary ýadyna saljak bolup aňyna agram berdi. Kem-kemdenem ýüzi üýtgäp başlady. Ak kirpikleri çalt hem üzňüksiz gypyryjyklady. Maňlaýy, ýaňaklary gyzgylt öwüsdi. Ýüzünüň menekleri öňküsindenem köpelen ýaly boldy. Birdenem dikeldi-de, damarlak hem uzyn barmakly elliři bilen ullakan kellesini penjeledi. Jaýryklary ganjaryp duran guraksy, galyň dodaklaryny üsti ap-ak, gyzgylt dili bilen ýalady. Soňam:

– 0, bo-ože-e!.. – diýip, ýogyn sesi bilen eýmenç gygyrdy. – Neuželi Ene? – komandır Enehakyda tarap barmagyny çommaltdy – Sen Ene? Ty Ene da? – Ol gujaklaşmak üçin däl-de, begenç duýgularynyň iňňän joşunlydygyny alamatlandyrmak üçin gollaryny giňden gerdi. – Da! Ty Ene! Ene! Ene-e-e!!!.. – Sesiniň soňy paýawlap ýetişmänkä-de özünü Enehakydanyň aýaklarynyň aşagyna oklady. – Ene! Men seni gözledi! Gökdepe gözledi, Aşhabat gözledi, no, tapmady. Köp-köp sorady, opýat tapmady. Men seni wsegda ýatlady. Tam sebýa w dome tože ýatlady. – Komandır hasanaklap ýerinden galdy-da, elliřini asmana serdi. – 0 bože! Spasibo tebe! – Şondan soň, ol Ruhy batyra tarap eňegini taýzartdy. – Ene, bu senki adam? Muž? – Enehakyda çalarak başyny atandanam Ruhy batyry alkymlap uly şowhun bilen sözünü dowam etdirdi. – Ponimaýte?.. Geok-tepe.. Kala... Uruş... Men ýaraly... Men ýesir... Plennyý... – Komandır Enehakyda tarap tutuş göwresi bilen owsun atdy. – Ene... potom Baýramgül daýza... Ýeše Molla aka... Hammusy meni saklady... Bejerdi. Woobşem leçili... Men ýakşı boldy... Soň Skobelew keldi, men kitdi. Rossiýa bardy, bolşewik boldy, rewolýusiýa

gatnaşdy, göreşdi, sizi uran ak patyşany ýykdy, potom opýat Türküstan geldi. Za wlast sowetow göreşdi. – Çägä oýkalandygy zerarly čaňjaryp duran maňlaýyny ol ýene-de Enehakyda tarap öwürdi. – Men seni gözledi, potomu to saňa: seňki galany ýukan ak patyşa indi ýok, diýmek isledi. Seňki begendirmek isledi. Men sen üçin gyzyl boldy. Sen üçin rewolýusiýa etdi. Za Geok-tepe ar aldy. Men indi seni gördü, maksat ýetdi. Ors patyşa kotoryý zawoewal Ahal, indi ýuk. – Ol şatlykly, ýylgyryp gollaryny gerdi – Kuku!..

– Adam pahyr ölmese ahyr bir gün birek-birege dahyl boljak ekeni-ow... – diýip, Enehakyda başyny ýaýkap durşuna öz-özi bilen gürleşýän ýaly ýuwaşja seslendi. Bir wagtlar öz öýünde ýesirlikde bolan, indem uly goşunyň öňüni tartyp, ikinji gezek Ahala ot sowrup, gylyç syryp gelen Aleksandr Iwaşowyň, ýüzüne ynjyly garady. – Sen meni begendirmek isleýärsiň, sallat, azatlyk getirdim diýýärsiň. Hany ol seniň getiren azatlygyň? Ak patyşa diňe galanyň içini gassaphana öwüren bolsa, seň diýýän hökümediň tutuş Garaguma gan çaykady... Men munuň nämesine begeneýin?

Iwaşow onuň aýdanlaryna doly düşünmese-de, garaz, manysyny aňdy.

– Ni,ni, biz ýakşı. Kyzyl ýakşı. Dlýa sowetskoý wlasti baý, karib, hamusy bir deň. No, baýem sowetskiý wlast ne nužen. Olar indliz dosty. Indliz olary ol türkistany aljak isledi...

– Siziň hemmäňiziňem niýetiňiz şol, sallat. Siziň hiç biriňizem bu ýere türkmeniň gününü gowulandırmak üçin geleňzok. Öz bähbidiäizi arap gelýäňiz. Siz öňki gezek geleniňizde-de, şu gezek geleniňizde-de şol maksat bilen geldiňiz. Size ýer-ýurt, mal-mülk, aňsat gazanç, mugt eklenç, baýlyk, gul, hyzmatkär, goýun eti, haly, at gerek. Reňkiňiz üýtgese-de, pygly-päliňiziň şol bir durşy. Ak patyşanam siz biziň üçin däl-de, tagtyna özüňiz çykmak üçin ýykdyňyz. Ak patyşa bakna boldy, gyzyl patyşa bakna boldy, türkmen üçin tapawudy ýok – Enehakyda bir ädim yza süýsdi-de, önküsindenem has dözümliräk gepledì. – Ýok, sallat, bize siziň bu zeýilli azatlygyňyz gerek däl. Biz ak patyşanyň raýatlygynam kabul etmedik, gyzyl patyşanyňkynam etmeris. Biz diňe orsuň iň soňky

salladynyň ülkeden çykyp giden günü özümizi erkin duýarys. Şoňa çenli geçiren günlerimiziň hemesini baknaçylyk hasap ederis. – Enehakyda uludan demini aldy. – Şonuň üçinem, meni begendiresiň gelýän bolsa git! – Ol Iwaşowyň otrýadyna tarap elini serdi. – Bu, jeňňimaglubaňam al-da, git. Özüňem juda basym git. Gelen yzyňy ýel çalmanka git. Ýurtdan çyk. Bar-da, öz öýüň aladasy bilen bol. Gaýdybam gelme. Gelseňem oksuz, ýaragsyz gel. Ýagşy niýet bilen gel. Myhmançylyga gel. – Enehakyda guýa tarap elini salgady – Honha suw! Içiň! Atlaryňzam ýakyň, gaplaryňzam dolduryň. Isleseňiz goş ýazdyryň, biz sizi taňry myhmany, köne tanyşmyz hökmünde myhman alaly. Mal soýup hezzetläli. Yöne, töwirden soň göni yzyňza gidiň...

Enehakydanyň ýüreginden syzdyryp aýdan bu sözleri gzyl komandire diýseň güýcli täsir etdi. Şeýle-de bolsa ol öz ynanjyna, galyberse-de gulluk borjuna görä, bolşewikleriň düzgüniniň ak patyşanyňka garanda kän-kän adalatly boljakdygyny Enehakyda-da, aýalynyň aýdýanlaryny baş atmak arkaly makullap duran Ruy batyra-da, kem-kemden daşyna ýygnanyak ugran beýleki çarwalara-da dert-azar düşündirjek boldy. Janykdy. Gala söweşinde patyşa goşunyna garşy ähli han-begler bilen bilelikde deň durup söweşen, hatda şol söweše ýobaşylyk eden, gala synandan soň ak patyşa gulluga durup, birnäçe gezek Peretburga gidip gelen we podpolkownik çinine eýe bolan, Marynyň Orsyýede uruşsyz birikmeginde uly rol oýnan Magtymguly hanyňam bolşewikleri güler yüz bilen garşy alandygyny uly hyruç bilen tysmal getirdi.

– Gepem şonda-da... – diýip, ahyry Ruhy batyram söze goşuldy. – Şol, siziň diýyän han-begleriňiziň messepsizliginde-dä... Düýn ant içip garşysyna göreşen adamlary bilen ertesi saçaklı gatnaşyp bilýändiklerinde-dä... Soň olardanam yüz öwrüp, palçawikleri gujak açyp garşylandyklarynda-da. Biz welin ony edip bilemezok. Edip bilmerisem. Sebäbi biziň ýasawymyz şeýle. Maksadymyz başga. Şonuň üçinem, tagta kim çyksa-da, syýasatyňyz hernäçe üýtgese-de tä, ýurtdan çykyp gidýänçäňiz biz siziň bilen uruş ýagdaýında durarys. Erkinlimizi isläris. Iwaşow ysgynsyz ýylgyryp başyny ýaýkady. Bir zatlar diýdi.

Ýöne, Ruhy batyr düşünmedi. Düşünegem bolmady. Düşünnesem gelmedi. Ol assa ýöräp gara öýüň sag gapdalyndaky sazagyň syk örülip, üstündenem suwanan ketegiň ýanyna bardy. Agzyna goýlan örme gapagy açdy. Elini sokup owadanja, akja kepderini çykardy-da, asmana tarap oklap goýberdi. Guş göge göterildi. Kem-kemdenem belende galdy. Galdygysaýam kiçeldi. «şapyrt-şapyrt” edip aşyr atdy.

Asmana bakyp, keltejik aýaklarynyň üstünde abşanaklap duran Iwaşow naşyja kepderiniň oýnuna uzak wagtlap syn etdi. Gapdalynda duran uzynak ýaşulynyň şo-ol, meşhur Guşly batyrdygynam ol diňe şondan soň bilip galdy. Has dogrusy, güman etdi. Çakladı. Ýöne, näme üçindir bu barada dil ýarmady. Gybyrddyklap gitdi-de, öý eýeleriniň ygtyýar bermekleri bilen suwdan mazaly ganmaga, atlarynam suwrmaga ýetişen esgerleri nyzama duruzdy. Üç topdan ybarat agyr artilleriyana olaryň öňüne geçirdi-de:

— Mundan otuz sekiz ýyl ozal, Rus imperialistik basybalyjylaryndan Gökdepe galasyny gorap, gaýduwsyz gahrymançılık görkezen Ahal ilateynyň şanyna üç gezek zalp bilen ot açyň!.. — diýip, buýruk berdi. Toplaryň gümmürdisinden ýaňa çöl sarsdy. Müňlerçe ýyl bări beýle zenzele görmän meýmiräp ýatan gum gerişleriniň üstündäki gyzgylt ürgün çägeler peslige tarap zire-zire bolup ykdylar. Guşly batyryň ketegiň daşynda, iým çokuşyp, «gummurdaşyp” ýören beýleki kepderileriniň barysy birden «güsürdeşip” asmana göterildiler. Hälki akja owlagam «lägirip” öýden çykdy-da, nirä gitjegini bilmeýän ýaly duran ýerinde telim ýola pyrlandy. Şol wagtam gara öýüň açyk gapysyndan Arzuwyň ýüzi göründi, soňam özi towsup çykdy-da, ata-enesiniň duran ýerine tarap gaýtdy. İlk-ä topuň sesinden erbet gorkan, soňam bar zadyň gowulykdygyna gözü ýeten adamlaram, oglan-uşakdyr, gyz-gelinlerem ýekeden-ikiden öýlerinden çykyşyp başladylar. Umydyň aýaly Dünýä-de çykdy. Ol ýuwaşja ýöräp adamsynyň ýanyna geldi. Pyşyrdap bir zatlar sorady. Adamsynyň jogabyndan soň: bolýa-la oar ýaly bolsa, diýen manyda uludan demini alyp daş-töweregine garanjakladı. Kakasyna gysmyljyrap duran gyzynyň başyny sypalady. Gapdalyna dykylyp gelen Näzige bir zatlar

diýdi. Düşündirdi. Näzik başyny atyp gaşlaryny gerdi. Uludan demini aldy.

Şondan soň Hakguýa parahatlyk aralaşdy. Ruhy batyr olara işli-işleri bilen bolmaklygy tabşyrdy. Geleli bări onuň daşynda köwejekleşip, Iwaşow bilen edilýän gürrüňleri diňläp duran çopanlaram assa-ýuwaş dagaşdylar. Baryp gönü öýüne girenem, egri taýaklaryny eginlerine atyşyp, şol ýerden ýene-de mal üstüne gidenlerem boldy.

Ugramazlarynyň öň ýany hoşlaşmak üçin Iwaşow ýene-de Ruhy batyryň öz maşgalasy bilen topbak tutup duran ýerine geldi.

– Körjek, körmejek, razy boljak... – diýip, başlanda sesi diýseň gamgyn çykdy. Ruhy batyryň, Umydyň elini gysanda gözlerine ýaş aýlandy. Soň ol ýene bir gezek Enehakyda baş egdi. Onuň birwagtlarky, owadan keşbini ýadyna saljak bolup kösendi. Şonda ol bir wagtlar, bir zatlara imrinen ýüreginiň töründe bir ýerde süýjümtik yza duýdy. Süňni sarsdy. Saly gowşady. Şeýle-de bolsa basym özünü ele aldy. Mümkin boldugyndan yüzüne şadyýanlyk alamatlaryny çäýmaga çalyşdy. Öý eýeleriň hersiniň yüzüne seredip zoraýakdan şylgyrdy. Edil ýaş ýigit ýaly göwresini göneltdi. Tagaşyksyz kelte aýaklarynam jüpledí-de, goşun generalynyň öňünde raport berýän kiçi činli ofiser ýaly sag elini papagynyň gaşyna ýetirip, harbylarça çest berdi.

– Hoş! Hammusy sag bolsun!..

Ol ýene bir zatlar diýjek boldy-da, damagy dolup yzyny aýdybilmedi. Hamsykdy. Elini aşak goýberdi. Goşuna tarap öwrüldi. Baryp atlandy. Esgerlerine ugramak barada buýruk berdi. Öý eýelerine tarap täzeden bakmana welin mejaly bolmady. Şol wagt ol atyň üstüne göteriliп mündürilen aglak çaga meňzedi.

Ol diňe iki alaň aşandan soň at başyny çekdi-de, gaňrylyp guýa tarap seretdi. Şonda onuň gözü ak depäniň üstünde ülker deý toplanyşyp duran hümere düşdi. Olar Ruhy batyr, Enehakyda, Umut, Dünýä we Arzuw. Şeýle hem olaryň birnäçe goňşygolamlary. Olaryň daşyndan aýlanyp, bökjeläp ýören akja owlajygy welin ol saýgarmady. Ençeme wakalary başyndan geçiren türkmen halkynyň şanyna dikilen baýdak kimin pasyrdap duran Enehakydanyň egnindäki ýaşyl köýnek şol wagt onuň gözýne näme

Üçindir entek döwlete öwrülip ýetişmedik türkmen halkynyň geljekki tugy bolup göründi.

Guşly batyryň ak kepderisi bolsa, ýeriň ýüzi bile nassa-ýuwaş süýşüp barýan goşunyň kä öňüne düşüp, kä ardyna aýlanyp, käte bolsa dik depesinde perwaz urup, ugradyp gidip barýar. Ol diňe goşun Hakguýudan seredeniňde asman bilen Zeminň tapşyán ýerine ýeteninden soň yzyna dolanyp geldi. Gelişî ýalam aşak indi-de, «pel-pelläp» käbirleri Guşly batyryň egnine, gondy. Şondan soň Guşly batyryň häliden bäri Hakguýunyň üstünden “şaglap” kä eýlæk, kä beýlæk agyp-dönüp ýören beýleki kepderilerem “güsürdeşip gondular. Gös-göni ketegiň üstüne gonanlaram, ýüzugra içine sümülip gidenlerem, galan-gaçan danelere güýmenip ketegiň agzynda eglenenlerem boldy. Hemmesiniň birigip «gummurdaşmaklary” bolsa, ýeňilmedikleriň yerleşen giň golunyň içinde üýtgeşik bir owaz bolup ýaňlandy. Şol wakadan soň köp wagt geçmäňkä, Umydyň oglы boldy. Mollahakydanyň hatyrasyny tutup, onuň adyna Hakyda dakylar. Taryhy proza